

2. Водопьянова Н. Е., Старченкова Е. С. Синдром выгорания: диагностика и профилактика. СПб., 2005. 336 с.

3. Воробьева М. А. Связь эмоционального интеллекта и синдрома эмоционального выгорания у студентов. *Образование и наука*. 2016. №4 (133). С.80-94.

4. Иванова С. П. Методика диагностики эмоционального выгорания у будущих психологов МЧС России. *Ученые записки университета Лесгафта*. 2009. №7. С.44-48.

Науковий керівник: Посохова Яна Сергіївна, старший викладач кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківський національний університет внутрішніх справ, кандидат психологічних наук.

Сабазова Юлія Олександрівна,

слухач магістратури факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ОСОБИСТІСНОЇ ЗРІЛОСТІ

Проблема особистості та особистісної зрілості є на сьогодні найбільш актуальною у психологічній науці. На думку багатьох вчених (Г. С. Абрамова, А. Адлер, Б. Г. Ананьєв, А. Елліс, Е. Еріксон, І. С. Кон, Г. Олпорт, Е. Фромм, О. С. Штепа та ін.) системоутворюючою для визначення поняття особистісної зрілості виступає категорія «зрілість». Зрілість – це інтегральна якість людини, тому вона вивчається багатьма науками: філософією, психологією, педагогікою, юриспруденцією, етикою. Існує два суттєво відмінних погляди на зрілість: 1) зрілість як певний віковий період у житті людини; 2) зрілість як характеристика високого розвитку певних психічних функцій людини незалежно від її віку [2; 4]. Б. Г. Ананьєв підкреслював, що етапи зрілості людини як індивіда, як особистості, як суб'єкта діяльності, пізнання, спілкування не збігаються за часом [1].

На думку багатьох науковців, феномен особистісної зрілості доцільно вивчати з позицій гуманістичної парадигми, яка вважається «психологією еталонів», де створені ідеальні образи зрілої, здорової особистості. На відміну від адаптаційних теорій особистості, вона сконцентрована на вивченні зрілих і творчих людей та їх саморозвитку, на досягненні конструктивних, творчих проявів людської природи [2; 5; 6].

О. С. Штепа пропонує розглядати особистісну зрілість як динамічну особистісну структуру, що детермінується певними механізмами, а її змістом є риси, які взаємоактивують одна одну. В якості таких рис, що складають структуру особистісної зрілості, О. С. Штепа називає наступні: синергічність, автономність, контактність, самоприйняття, креативність, толерантність, відповідальність, глибинність переживань, децентрація, життєва філософія. При цьому, як вказує науковець, стрижневими з них є автономність, життєва філософія, відповідальність і креативність [5].

Гільбук Ю. З. виділяє дещо інші п'ять аспектів, що складають особистісну зрілість. Це: мотивація досягнення (спрямованість на значимі життєві цілі, прагнення до самореалізації, самостійність, ініціативність); відношення до свого «Я» (упевненість у своїх можливостях, задоволеність характером, здібностями); почуття громадського обов'язку (патріотизм, колективізм, почуття професійної відповідальності); життєва установка (емоційна урівноваженість, розсудливість); здатність до психологічної близькості з іншими людьми (доброзичливість, емпатія, уміння слухати, потреба в духовній близькості) [3].

М. Ю. Семенов визначає зрілу особистість як тип, що утворюється в результаті особистісного зростання і має сформовану стійку єдність особистісних рис і ціннісних орієнтацій, розвинену моральну свідомість ієрархічну мотиваційно-потребову сферу, де домінують вищі духовні потреби. Особистісно зріла людина характеризується потребою виходити за

існуючі межі свого життя і вирішувати проблеми вдосконалення і розвитку як свого суспільства, так і всього людства [5].

Найважливішими характеристиками розвиненої, зрілої особистості, на думку С. Л. Братченко та М. Р. Миронової, є цілеспрямованість, самостійність, динамічність, цілісність, конструктивність, індивідуальність. Ці атрибути особистості є заданими й міра їх актуалізації залежить від певних внутрішніх і зовнішніх умов [2].

Згідно зі О. С. Штепою, особистісно зрілу людину можна назвати ресурсною, яка сама у собі знаходить сили для подолання життєвих обставин і самої себе. Найяскравішим показником сформованої особистісної зрілості є самодетермінація, яка не лише супроводжує побудову власної системи цінностей людини, робить вибір психологічно можливим, а й активує процес трансформації, завдяки якому особистість набуває завершеності й цілісності – зрілої его-ідентичності [6].

На думку Портнової А. Г., зрілість являє собою багатовимірну, багаторівневу якість особистості, що володіє структурними, динамічними властивостями. Рівневі, структурні характеристики зрілості специфічні на кожному віковому етапі. В цілому функцією особистісної зрілості є перетворення (регуляція) процесу онтогенетичного розвитку в цілеспрямований, системний, особистісно обумовлений процес, який отримує індивідуальні риси як в засобах, умовах, так і в цілях даного розвитку [5].

Отже, науковці схожі у думці, що особистісна зрілість є складним феноменом, який формується на певних етапах особистісного розвитку людини. Психологічна структура особистісної зрілості частіше за все визначається як сукупність взаємообумовлених, різнорівневих рис та якостей особистості.

Список бібліографічних посилань

1. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания. СПб.:

Питер, 2001. 272 с.

2. Братченко С. Л., Миронова М. Р. Личностный рост и его критерии // Психологические проблемы самореализации личности / Под ред. А. А. Крылова, Л. А. Коростелевой. СПб.: Издательство С.-Петербургского университета, 1997. С.38-46.

3. Гильбух Ю. З. Тест-опросник личностной зрелости. К.: Научно-практический центр «Психодиагностика и дифференцированное обучение», 1994. 23 с.

4. Кулагина И. Ю., Колюцкий В. Н. Возрастная психология: Полный жизненный цикл развития человека. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. М.: ТЦ «Сфера», 2009. 463 с.

5. Портнова А. Г. Личностная зрелость : подходы к определению. *Сибирский психологический журнал*. 2008. №27. С.37 -41.

6. Штепа О. С. Особистісна зрілість: Модель. Опитувальник. Тренінг. Монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 210 с.

Науковий керівник: Жданова Ірина Вячеславівна, доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент

Садовнича Анжела Віталіївна,

студентка 3-го курсу факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ТРИВОЖНОСТІ У ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕННЯМ УВАГИ

Проблема тривожності є міждисциплінарною проблемою. Їй присвячена значна кількість досліджень не тільки в психології, але і в психіатрії, патопсихології, фізіології і філософії.